

Que els cants ens alegrin:

75 ANYS DE LA CORAL SANTJORDI

El 30 de novembre de 1947, un grup d'amics que es reunien per fer activitats diverses i per cantar en celebracions religioses, van ser convidats a participar en una vetllada "literario-musical" al Centre Parroquial de l'Església de Rubí per celebrar Santa Cecília, patrona de la música. Aquest és considerat el "primer concert públic" de la Coral Sant Jordi, aleshores encara sense nom oficial ni director. En l'únic concert que fan el 1948, els components del cor adopten com a himne la *Invocació a Sant Jordi* de Haendel, amb la qual sempre més iniciaran els concerts fins avui, essent aquest un dels trets característics que la identifiquen.

Després d'una etapa de quaranta-quatre anys extraordinàriament fructífera en concerts i enregistraments -en la qual la Coral Sant Jordi esdevé una institució catalana socialment molt representativa de la lluita contra el franquisme- l'Oriol Martorell en deixa la direcció el 1991. La Coral Sant Jordi inicia una nova etapa plena d'incerteses. Optimista i desitjosa de formar part d'un moviment coral català on l'excel·lència de la qualitat vocal pren un protagonisme rellevant, la Coral busca un relleu professional. Els artífexs d'aquesta continuïtat són tant els directors que a partir d'ara se'n faran càrrec (Jordi Noguera, Xavier Sans, Lluís Vila i Casañas i Oriol Castanyer) com els cantaires que n'han format part al llarg dels anys.

El llegat de la Coral Sant Jordi és la seva activitat concertística, tot i que no és menys important l'empremta del patrimoni documental que ha generat i que continua creant. La Biblioteca de Catalunya ha rebut part d'aquesta producció tant a través de la discoteca de l'Oriol Martorell com dels enregistraments domèstics fets per la mateixa Coral, que es complementa amb la col·lecció Martorell-Solanic de la Universitat de Barcelona.

Alba Sala Rovira. Unitat de Sonors i AV

Margarida Ullate i Estanyol. Unitat de Sonors i AV

Gestació i naixement

"Com tots els fets històrics, la Coral Sant Jordi apareix en un país i un temps concrets: la Catalunya sotmesa, però esperançada, dels anys quaranta, acabada la guerra mal anomenada civil, que amenaçà enfonsar el nostre poble [...] Artur Martorell i mossèn Batlle eren autèntics mestres. I l'Oriol Martorell en fou deixeble fidel, que és l'únic camí per arribar a ser mestre. Comunicar als altres el que hem après, per tal que es transmeti el seu missatge."

Josep M. Ainaud de Lasarte, historiador.

La Coral Sant Jordi deu bona part de la seva existència a la figura de Mossèn Batlle, mentor dels germans Martorell en la seva infantesa i primera joventut. Ja en l'etapa adulta, Oriol Martorell esdevé ajudant d'Eduard Toldrà a l'Orquestra Municipal de Barcelona. Aquest fet facilitarà diverses col·laboracions rellevants de la Coral amb l'OMB. En els seus inicis, la Coral actua fora de les sales de concerts, però es vincula a entitats afins en la lluita contra el franquisme, com el Fòrum Vergés. Cal destacar la creació dels cors infantils L'Esquitx i L'Espurna de la Coral Sant Jordi, posteriorment del Cor Llevant i, encara més tard, del Cor Ponent, com una cadena de transmissió tant del mestratge d'Oriol Martorell com de la seva germana, Maria Martorell.

Rigor i ambició musical

"Feia tres anys que veníem del no res i empeníem una aventura musical que encara ara em fa respecte. Però hi havia tanta il·lusió, tanta unió al voltant de l'Oriol, tant esperit de superació i tant de goig en la participació constant en un món que ens fascinava!... Per a mi, com a cantaire i com a persona, va ser una època d'un gran enriquiment musical, d'esforç i de lluita per contribuir a la recuperació dels nostres valors culturals i a la integració a Europa, gràcies al cant coral."

Maria Martorell i Codina, pedagoga i integrant de la Coral Sant Jordi des dels seus inicis

"Té la mateixa importància un concert davant de dues-centes persones a l'església de qualsevol poble que cantar la Missa Solemne de Mozart al Palau de la Música"

Oriol Martorell, citat per Salvador Alsius

D'entre els més de mil concerts de la Coral Sant Jordi dels quals es conserven programes en institucions públiques, hem volgut destacar tres blocs. Un primer inclou alguna de les moltes participacions del cor en esdeveniments musicals al Jardí dels Tarongers, propietat del mecenes Josep Bartomeu. Una particularitat d'aquests concerts eren el rigor musical, però també la qualitat i el bon gust amb què s'imprimien els programes. El segon grup correspon a programacions de grans obres del repertori coral interpretades al Palau de

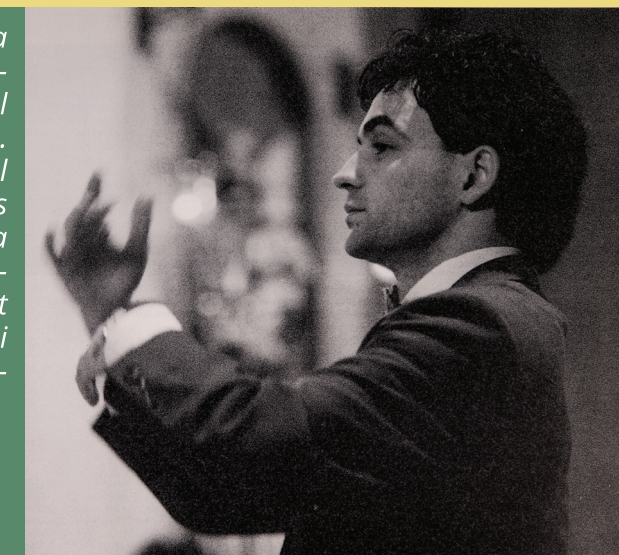
la Música Catalana amb grans directors i amb la col·laboració de diversos cors, com el Madrigal o la Capella Polifònica del FAD, i que també inclou grans fites de la interpretació d'obres de compositors catalans contemporanis, com *La Pesta*, de Robert Gerhard, o la *Missa in Epiphania Domini*, de Narcís Bonet. I el tercer grup és una mostra de concerts fets en les moltes sortides a l'estranger de la Coral, destacant-ne la darrera amb l'Oriol Martorell, feta a L'Alguer per completar el recorregut per terres de parla catalana.

Els directors

"La tasca del director consisteix a propiciar les condicions per extreure, consolidar i augmentar tot el potencial tècnic i musical del grup. Tanmateix, i en el cas de la Coral Sant Jordi, vaig comprendre des d'un bon començament que la meua aportació també passava necessàriament per contribuir a fer d'aquest seu riquíssim patrimoni musical i humà la base d'una contínua projecció artística cap al futur."

Xavier Sans, director de la Coral Sant Jordi (1995-2000)

Popularment, la figura d'Oriol Martorell és indissociable de la Coral Sant Jordi. Tot i passats trenta anys des que va deixar de dirigir-la, i vint-i cinc de la seva mort, els altres directors que hi han estat al capdavant han tingut una projecció pública menys coneguda. Cadascun d'ells es pot vincular a un esdeveniment que podria haver contribuït a aquesta identificació pública, no sempre en exclusiva, ni tampoc de molta visibilitat mediàtica. Jordi Noguera va preparar el cor per interpretar l'oratori *La Creació* de Haydn, que dirigí Edmon Colomer, i per participar a les cerimònies dels Jocs Olímpics'92. Xavier Sans es va trobar amb una coral a la que va haver de recuperar ànimicament tot posant les bases per a un treball vocal, i aportant repertori

nou i atractiu. També sota el seu guiatge es va participar en els concerts d'homenatge a Oriol Martorell i als de celebració del 50è aniversari de la Coral, amb l'edició d'un disc. Lluís Vila i Casañas ha conduït la Coral durant setze anys, dins els quals va celebrar el 60è i 70è aniversaris. El seu treball es pot valorar en el disc *Sardanes cantades*, *Havaneres* i també amb la col·laboració en la cantata *El Timbaler del Bruc* o *He mirat aquesta terra* amb La Locomotora Negra. Amb Agustí Espriu, es va muntar l'espectacle *Versus versus Versus* per commemorar el 500 aniversari de la mort de Shakespeare i Cervantes. Enguany la Coral Sant Jordi celebra 75 anys amb Oriol Castanyer com a director.

El llegat sonor comercial

"L'Oriol era un corredor de fons. Coneixia perfectament les possibilitats de l'instrument que ell mateix conformava i mantenia: un cor amateur que havia de suplir en certa manera les funcions d'una formació professional. [...] Cada època té les seves característiques. Jo crec, però, que a la història de la Coral Sant Jordi hi ha un període que és irrepetible. Podem dir, per emmarcar-lo en unes fites memorables, que és el que queda comprès entre el recital amb Duke Ellington a Santa Maria del Mar i el Concert Mil al Palau."

Salvador Alsius, periodista i ex-cantaire de la Coral Sant Jordi

Parlar d'una dècada prodigiosa (1969-1979) deixaria fora de tota consideració diversos enregistraments clau no només en la discografia de la Coral Sant Jordi, sinó en la de la música per a

cor al nostre país. Els primers discos es van editar fora del país (Columbia americana, 1955), la *Missa* d'Igor Stravinsky (1958), la *Missa de les Santes* de Manuel Blanch o l'òpera d'Eduard Toldrà *El Giravolt de Maig* (1968). Bona part dels discos enregistrats per la Coral Sant Jordi es podrien agrupar temàticament: nades, cançons catalanes, música catalana de tots els temps (religiosa i profana), cants de muntanya, l'Himne del Barça, música de repertori coral o col·laboracions (*Els Segadors*, *Campanades a morts* de Lluís Llach i adaptacions de cançons de Raimon). També destaca alguna estrena puntual dins d'altres edicions discogràfiques. La discografia exhaustiva de la Coral Sant Jordi es pot trobar dins el volum col·lectiu *L'Oriol Martorell i la Coral Sant Jordi*, que arriba fins a l'edició del *Concert Mil*. Més enllà, només trobem el disc de comiat de l'Oriol Martorell al Palau de la Música Catalana (1991) i, de moment, els que s'han enregistrat sota la direcció de Xavier Sans i Lluís Vila i Casañas.

Cantar i vetllar pel patrimoni

"L'Oriol Martorell i la Coral Sant Jordi"

PORTADA: Antoni Bassó
DADES, TEXTOS, FOTOGRAFIES: Manuel Artigues, Pere Artís, Francesc de P. Ayesta, Pau Barceló, Antoni Bassó, Joan Bellès, Jordi Sanou, Lluís Saumell, Pere Vegué...

EDITAT PER: Coral Sant Jordi
REALITZACIÓ I EDICIÓ: Art-co 2000, 1991

Crèdits del llibre dedicat a l'Oriol Martorell després de deixar la direcció de la Coral Sant Jordi

El patrimoni de la Coral Sant Jordi és vast i divers. El que ha arribat a la Biblioteca de Catalunya prové del mateix Oriol Martorell (la discoteca), dels seus fills

(altres enregistraments domèstics), de Manel Artigues (artífex dels enregistraments no comercials, però fets amb rigor professional) o, més recentment, de la mateixa Coral Sant Jordi a través del llegat de dos dels seus presidents històrics: Francesc de P. Ayesta (Ciscu, 1947-1991) i Lluís Saumell (1991-1994 i 1995-2000). Altres enregistraments s'han obtingut de les retransmissions radiofòniques, com el cas del concert de Duke Ellington a Santa Maria del Mar, o el de *La Pesta* de Robert Gerhard (primera audició a Espanya, i en una adaptació de la versió catalana de Joan Fuster, el 1980). La història de la Coral Sant Jordi l'han escrita, enregistrada, recollida i elaborada alguns dels seus cantaires. El llibre *50è aniversari Coral Sant Jordi*, escrit per Agustí Espriu Malagelada i del qual s'han extret les cites que figuren en els altres àmbits, es pot considerar "la" biografia de la Coral.

Els cants ens alegren, i molt!

"Aquella gent s'ho passava tan bé dalt de l'escenari com a l'autobús. De tant en tant, en alguna conversa d'excantaires, encara hi queden rialles d'algun viatge a Hongria o del rodatge d'un "western" intítulat "Cantarán las pistolas", diuen que dirigit per l'Agustí Espriu i interpretat entre d'altres pel company de ploma i de premsa Salvador Alsius en el paper de protagonista, i l'Oriol fent de Reverend Mac Torell. La consciència de la Coral era una consciència forjada, com es diria en termes futbolístics, "al vestidor".

Joan Barril, escriptor

El títol d'aquesta exposició és un extracte de la *Invocació a Sant Jordi*, i és un eslògan de la Coral: "que els cants ens alegren i ens facin millors". De fet, l'alegria i el sentit de l'humor s'hi han gaudit amb el mateix rigor que amb la música. Hi ha dos esdeveniments que han marcat profundament els cantaires que hi han participat: un és la filmació de la pel·lícula *Cantarán las pistolas* amb la contribució de la major part dels cantaires d'aquell moment; i l'altre és el conjunt

de gresques que s'organitzaven a l'entorn de qualsevol celebració. Una de ben sonada, i que va tenir repercussió més enllà del món coral, fou l'enllaç entre Manel Artigues i Mercè Cano a Montserrat, on es va muntar un espectacle a imitació del concurs "Un, dos tres responda otra vez". Pel 40è aniversari de la Coral i els 60 anys de l'Oriol Martorell, es van publicar una sèrie d'opuscles molt treballats, sota un segell del "Centenari" tot sumant tots dos aniversaris. Finalment, l'habilitat demostrada per canviar les lletres a les cançons amb excuses diverses queda palesa en el darrer document de la mostra, la lletra del qual parafraseja el de la *Invocació a Sant Jordi*.

Que els cants ens alegrin:

75 ANYS DE LA CORAL SANTJORDI

Del 14 d'octubre al 17 de desembre de 2022

HORARI:

De dimarts a divendres
d'11 a 15 i de 17 a 20 h
Dissabtes de 10 a 14 h

BC Biblioteca de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura